

Assenbæk Mølle

Assenbæk er navnet på et lille vandløb, der løber fra nordvest og udmunder knap en kilometer sydvest for Letbæk.

I 1537 købte Niels Krag en del gods i Tistrup sogn af kronen (Christian 3.). En del af det gods Niels Krag overtog var et byggested ved Assenbæk, som en Jep Nielsen havde opbygget, men ikke sat i skyld.

Det første på stedet var altså ikke møllen, men et hus eller en lille landbrugsejendom.

Niels Krag har næppe kunnet unde Jep Nielsen frihed for grundskyld ret længe, og da der på Agerkrogs egen grund ikke fandtes nogen mølle, er det uden tvivl Niels Krag, der har anlagt møllen ved det lille vandløb. Helt nøjagtigt kan årstallet ikke fastslås.

I 1610 var der stridigheder mellem Assenbæk mølle og Varde mølle, der er fra 1537.

Igenfund af mange kværnsten omkring Assenbæk kan det fastslås, at møllen i mere end hundrede år har arbejdet som kornmølle for Agerkrog.

I 1664 matrikuleredes Assenbæk sammen med herregården Agerkrog og blev medregnet til dens område. Assenbæk kom som en følge deraf med ind under Nørholm.

I 1666 var N. Therkeldsen møller.

I 1683 nævnes møllen som en ganske øde og afbrudt mølle, hvor der ingen bygninger findes ud over et hus, hvor mølleren har sit kvæg og en jordhytte, hvor han selv bor. Der er jord til møllen og fædrift i heden, men møllen lider skade af ulve.

I 1699 nævnes møllen som skvatmølle, og vandtilstrømningen kunne være så karrig, at møllen måtte hvile i fire dage efter en halv dags maling.

I 1743 er møllen ”ganske fattig og har ingen næring” og fæstet af Chr. Lambertsen, men selve møllen er bortfæstet til nogle feldberedere eller garvere fra Varde.

Assenbæk mølle er i 1786 optegnet som stampemølle, hvilket også er tilfældet for den noget mindre stampemølle ved Letbæk kaldet ”æ lille møl”. Der var nogen misundelse og konkurrence imellem de to møller - at det også dengang var det mellem konerne, fortæller følgende lille beretning. En dag fandt møllekonen fra Assenbæk oppe på marken en stor flad sten og så sagde hun: ”Når vi nu får denne sten tilvirket til en god kværnsten, så skal jeg nok love for, at jeg skal tage glansen af den lille møllekones skørter”.

Det blev nu mere ved truslen, for i 1787 benævnes Assenbæk atter som en nedbrudt mølle - fæsteren hed M. Hansen. Imidlertid kom møllen atter i gang senere.

Niels Horsbøl overtog møllen i 1847 og købte den fri af Nørholm. Han fik sat møllen i god stand og startede en produktion af vadmøl. Vandmøllen havde rigelig med vand, og faldet var ca. to meter. I midten af 1800'allet blev der i et år stampet over 3000 alen tøj.

I 1851 blev møllen fritaget for mølleskyld. I 1870 nedbrændte møllen, men blev genopbygget.

I 1882 overdrog Niels Horsbøl møllen til sin svigersøn Jens Kristensen.

Møllen o. 1895. Møllehuset ses til højre.

Jens Kristensen gjorde møllen til en efter den tids forhold ret betydelig virksomhed i sognet, da der både knyttedes benstamperi (benmel til foder og gødsning) og kartoffelmelsfabrikation til. Om vinteren beskæftigedes gerne 5 - 6 karle foruden møllens egne folk. Det var vadmel, der stampedes. Det var jo det, der brugtes til klæder, men også til dyner og tæpper, uld til forklæder og undertrøjer m.m. I de fleste gårdmandhjem, var der væve, så folk var selvforsynende med tøj. Industrialieringen i Vesteuropa og Nordamerika i slutningen af 1800' tallet medførte, at der blev adgang til billig kunstgødning i stedet for benmel og bomuld i stedet for vadmel. Stampemøllen blev derfor efterhånden overflødig, og man stoppede mølleriet i 1914. Møllehuset blev som følge deraf nedrevet. Derefter blev der drevet almindelig landbrug på ejendommen. Jens Kristensen døde i 1937, og hans enke Karen Kristensen overtog skødet og boede der sammen med datteren Helga Kristensen.

Gårdspladsen ca. 1939. Fra venstre ejeren Karen Kristensen og datteren Helga Kristensen.

Fra 1947 var det gartner Sørensen fra Krogager, der var ejer. Han havde planteskole på stedet. Familien Kristensen fraflyttede ejendommen i 1956 (samme år døde Karen Kristensen), efter at den nye ejer havde restaureret bygningerne, som han så brugte som lyst- og jagtgård. I 1962 begyndte en ny epoke i Assenbæk mølles historie. Da blev området købt af Sct. Georgs Gilderne i Varde og Esbjerg for at bruge området som spejdercenter. Den officielle indvielse fandt sted 10. maj 1964. Siden da er der sket meget i området, som nu bruges som samlingssted og lejrplads for spejderne.

Møllen 2014